

ГАЗЕТА

КАРАЗІНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

COGNOSCERE. DOCERE. ERUDIRE.

Видається з 1 січня 1817 року

Випуск 2 від 28 лютого 2025 року

ЛЮТИЙ, ЩО ЗМІНИВ НАС НАЗАВЖДИ

*...Це наша земля, означена мовою,
Травою червневою, стежкою зимовою,
Теплою колядкою, подібною до квітки!
Ми знаємо, хто ми, і знаємо, звідки!*

Сергій Жадан.

ВАЖЛИВІ ПРОЄКТИ. КОЛОНКА ПРОРЕКТОРА

ВІДКРИТТЯ ЦЕНТРУ ІННОВАЦІЙНОЇ НАУКИ В КАРАЗІНСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ. ІНТЕРВ'Ю З ПРОРЕКТОРОМ АНАТОЛІЄМ БАБІЧЕВИМ

29 січня у стінах Каразинського пройшло урочисте відкриття об'єднаного центру інноваційної науки за участі запрошених гостей, серед яких були міністр освіти і науки Оксен Лісовий, його заступник Михайло Винницький та ректор Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника Ігор Цепенда. Відтепер наші студенти зможуть займатися з унікальним обладнанням. Про загальний концепт центру, головні переваги та внесок Групи Світового банку нам розповів проректор з науково-педагогічної роботи Анатолій Бабічев.

– Чому в Каразинському з'явився центр інноваційної науки?

– Центр інноваційної науки – це міждисциплінарний, міжфакультетський проєкт університету, спрямований на створення сучасних умов роботи для наших науковців і здобувачів освіти. Він є частиною центру колективного наукового користування, на базі якого хочемо давати відповідні знання й компетенції, а також надавати змогу проводити дослідження як для аспірантів, так і для молодих і

видатних вчених.

Ідея заснування належить нашій ректорці, Тетяні Кагановській, і до проєкту залучено більшість факультетів. Звичайно, ми всіма способами шукаємо джерела фінансування, адже те, що вже відкрито – це лише перша частина проєкту Світового банку, який виділив нам 1,5 мільйона доларів на купівлю сучасного обладнання. Це кошти багатьох країн світу, які йдуть на трансформацію закладів вищої освіти. На сьогодні ми встигли охопити хімічний факультет та прилади хроматографії, далі – факультет математики і інформатики, РБЕКС, інститут екології, біологічний факультет і ННІ УПА. Тобто це буде функціонувати як один загальний проєкт, центр інноваційної науки, але прикріплений до різних факультетів, лабораторій та профільних кафедр.

– Які основні завдання центру?

– Покращення якості наукових досліджень! Те обладнання, заради якого необхідно було їхати за кордон, тепер є в нас. Завдяки цьому можемо не тільки працювати з ним з каразинцями, а й залучати інші заклади вищої освіти

задня проведення спільних досліджень. Така можливість є навіть для роботодавців, наших стейкхолдерів, які також зацікавлені у вивченні тієї чи іншої тематики. У 2025 році ми плануємо збільшення кількості і якості наукового обладнання, що використовують науковці.

– Скільки тривала підготовка до його відкриття?

– Дуже довго, тому що зі Світовим банком ми уклали угоду ще навесні минулого року, але після цього почався процес документації й вирішення нагальних питань: ми визначали пропозиції, що були надані науковцями університету, був відбір у міністерстві, і вже після цього Світовий банк проводив тендерну процедуру.

– Чи часто Світовий банк співпрацює з українськими ЗВО?

– За всю його історію було немало проєктів, але щодо обладнання це вперше, у якому Каразинський бере участь і на який виділено таку суму коштів. Це є стимулом для подальшого розвитку.

Меланія РИБАЛКО.

ВАЖЛИВІ ПРОЄКТИ

КЕРІВНИК ЛАБОРАТОРІЇ МАКСИМ КОЛОСОВ: «МАЮ ПЕВНИЙ ОПТИМІЗМ ЩОДО РОЗВИТКУ ЛАБОРАТОРІЇ ЦЕНТРУ ІННОВАЦІЙНОЇ НАУКИ В КАРАЗІНСЬКОМУ ТА ПЕРЕТВОРЕННЯ ЇЇ З КРАЩОЇ НА НАЙКРАЩУ»

У центрі колективного користування науковим обладнанням встановлено прилади хроматографії, без яких неможливе жодне сучасне дослідження. Тут студенти опановують навички, які відповідають найвищим вимогам роботодавців у сфері молекулярної діагностики, медичної генетики та криміналістики. Сучасне обладнання, зокрема роботизований комплекс QIAscube та система AgiaMx, має свій віртуальний симулятор, що забезпечує доступ до навчання навіть дистанційно. Детальніше про це нам розповів керівник лабораторії, доцент кафедри органічної хімії Максим Колосов.

– Вітаємо з відкриттям!

– Відкриття центру колективного використання обладнання – це дійсно знакова подія. У його межі входить те, що ми встановили зараз і деякий час назад, зокрема дві хроматографічні системи. Наші випускники хімічного факультету працюють саме на цьому обладнанні.

– Як би ви окреслили основні функції центру?

– Насамперед обладнання має навчальну функцію. Готуємо фахівців, які потрібні в нашій галузі, адже значна кількість випускників хімічного факультету працюють саме хроматографістами. Друга функція – наукова, бо ніяка рейтингова публікація не може бути опублікована без хроматографічних даних. Третє, і дуже важливе, це прибуток. Ми працюємо над тим, щоб до нас надходили замовники й ми виконували їхні завдання.

– Розкажіть детальніше про оснащення.

– За проектом Світового банку для нашого факультету було придбано і встановлено вискоєфективний рідинний хроматограф з функцією ультраВЕРХ Shimadzu LC40X3 (Шімадзу, Японія, до 130 атм)

та вискоєфективний рідинний хроматограф Shimadzu LC-2050C 3D (Шімадзу, Японія, до 60 атм). Умовно ми розділяємо їх на студентський (для звичайних рутинних аналізів, 60 атм) і науковий (для опрацювання методик,

ВАЖЛИВІ ПРОЄКТИ

130 атм).

– Чи багато в українських університетах подібних лабораторій?

– Дуже хотілося б сказати так, але ні. Небагато, на жаль. Це було б дуже добре, якби в кожній установі, у кожному ЗВО було таке обладнання. Наскільки мені відомо, нещодавно в Дніпрі придбано аналогічні прилади, але в меншій комплектації, як порівняти з нашими. Тому це унікальне обладнання, особливо якщо говорити про університети.

– Я впевнена, що відкриття позитивно вплине на конкурентоспроможність Каразінського і на кваліфікаційну підготовку його студентів.

– Безумовно. Попри всю конкуренцію, усе повинно працювати на користь і розвиток нашої держави. Окрім вказаного, упродовж останніх восьми років ми працювали над запуском на факультеті інших приладів, сумарною вартістю понад 200

тисяч євро. Найбільш коштовним залишається дотепер хроматомас-спектрометр Shimadzu GCMS-QP2020 вартістю 115 тисяч євро. Але нам

не вистачає менеджерів, що будуть опікуватися наданням замовлень та їх розпорядженням. Конче не вистачає людей, із якими б ми домовлялися й укладали договори. Моїй команді не хочеться, щоб прилади залишилися б лише навчальним обладнанням.

– Для яких досліджень створення центру відкриває двері?

– Що стосується насамперед галузі органічної хімії та полімерів, то будь-яка стаття в рейтинговому виданні неможлива без хроматографічних досліджень. Зараз у нас є ідеї щодо співробітництва з іншими факультетами, виконання українських і міжнародних проєктів з використанням рідинної хроматографії, але поки не буду розкривати таємниці. Вірю, що незабаром зможемо реалізувати всі плани. Тим паче після зустрічі з міністром маю певний оптимізм щодо розвитку лабораторії та перетворення її з кращої на найкращу!

Меланія РИБАЛКО.

КАРАЗІНЦІ ПІД ЧАС ВІЙНИ

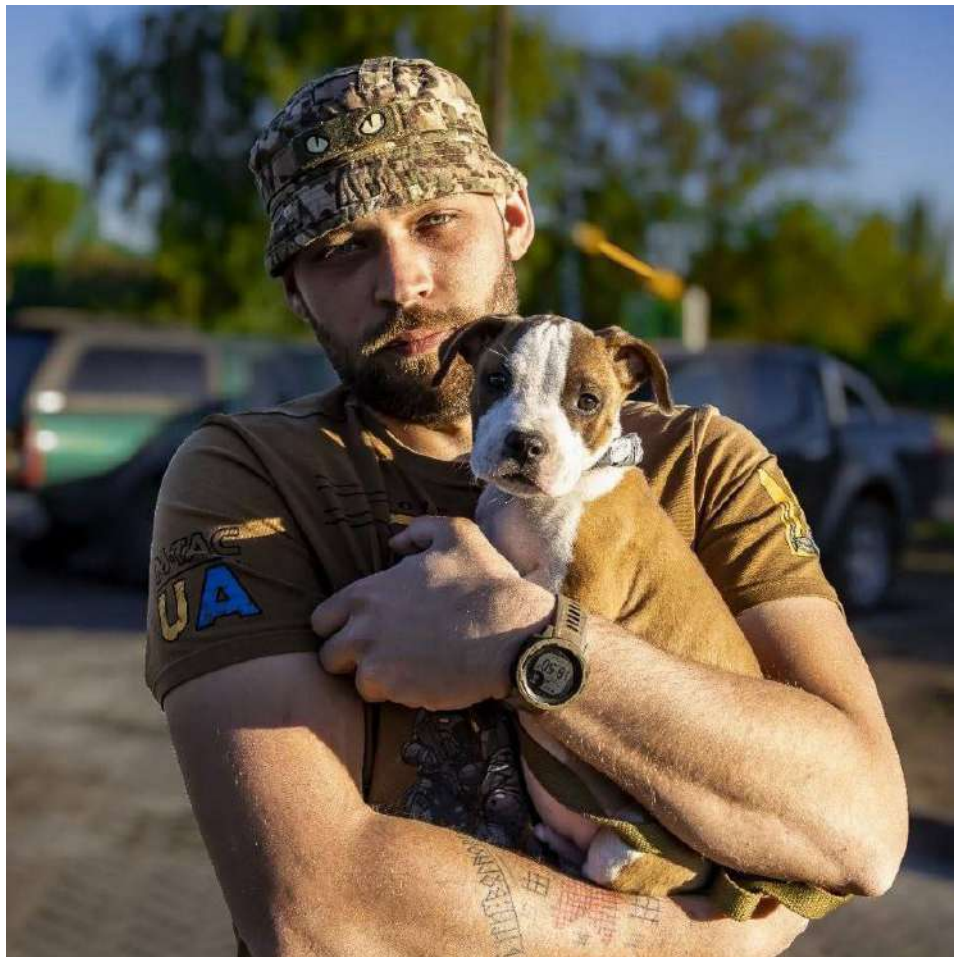
«НАШЕ ЗАВДАННЯ ДОПОМАГАТИ ЗСУ І БУТИ ОПТИМІСТАМИ!» – ІСТОРІЯ БІЙЦЯ, СТУДЕНТА ДРУГОГО КУРСУ ФАКУЛЬТЕТУ ГЕОЛОГІЇ, ГЕОГРАФІЇ, РЕКРЕАЦІЇ І ТУРИЗМУ, КОМАНДИРА ВЗВОДУ БПЛА БОГДАНА ЦАПЕНКА

«Досвід війни у кожного українця різний. Родини, де є загиблі, і родини, в яких ніхто не воює. Ті, чий будинок зруйнований, і ті, чие житло ціле. Біженці за кордоном, «внутрішньо переміщені особи» і ті, хто не має досвіду переміщення. Ті, хто були в окупації, і ті, хто unikнули. Навіть військові на передовій можуть мати абсолютно різні досвіди, залежно від своєї посади та від особистості командира. Все це різні досвіди, але всіх нас об'єднує – мусимо вистояти кожен на своїй позиції, зберегти Україну...», – такими словами розпочав нашу розмову командир взводу безпілотних авіаційних комплексів, другокурсник факультету геології, географії, рекреації і туризму Каразінського університету Богдан Цапенко. Хлопець обрав омріяний факультет, бо мав романтичну мрію стати вчителем географії в школі, і ця думка йому прийшла просто неба, під час полювання на ворожі танки...

– Богдане, чому саме Каразінський, географія? Як з'явилася мрія бути вчителем?

– Каразінський факультет геології, географії, рекреації і туризму впродовж століть зарекомендував себе як факультет високого рівня підготовки фахівців геологів і географів, науковців і викладачів. Мрія бути вчителем географії виникла під час війни, просто на позиції. Географія була улюбленим шкільним предметом, любов до якої, на мою думку, повинні обов'язково прищеплювати молодому поколінню. Люблю дітей, і вірю, що, ставши вчителем, я неодмінно зможу допомогти дітям знайти свою дорогу до щастя.

– Перспективи та цілі по закінченню навчання?

– Для початку я хочу дожити до цього моменту та зустріти перемогу. Хотілося б працювати в державному університеті, адже там потрібно підвищувати рівень освіченості.

– Як командування та колеги відреагували на ваше рішення навчатися?

– Чесно кажучи, я це не афішував. Для себе вирішив, що маю все встигати, бо час біжить невпинно, і без освіти буде важко знайти хорошу роботу.

– Чи є підтримка з боку університету,

наприклад, адаптований графік дистанційного навчання?

– Так, звісно. Дуже вдячний тому, що викладачі йдуть назустріч і допомагають з навчанням. Університет максимально допомагає.

– Чи допомагають у навчанні набуті у війську навички, наприклад, дисципліна чи стратегічне мислення?

– Таких навичок у нашій армії важко набути через те, що досі діє радянський режим війська, який дуже повільно переходить на високі стандарти НАТО.

КАРАЗІНЦІ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Але є інші плюси, зокрема освоєння та вивчення сучасних систем керування, знання електроніки, тактик бою, безпілотників з розумним компонентом, FPV-дронів та інших видів зброї. Сучасна війна вимагає не лише хоробрості, а й глибокого розуміння сучасних військових технологій. З побратимами щодня працюємо над тим, щоб вдосконалювати свої навички й бути на крок попереду ворога.

– Нещодавно країна перетнула позначку в три роки Великої війни. Що мотивує боротися далі і як підтримуєте моральний стан?

– Мотивує тільки те, що потрібно й далі боротися за волю, навіть попри те, що відбувається всередині країни. Треба продовжувати боронити державу та довести це праведне діло до кінця. Але я розумію, що не всі з нас доживуть до перемоги. Однак зараз пишемо історію нашої держави, ми є її учасниками.

– У важкі часи: хто поряд і хто підтримує?

– Підтримують дружина Анна, з якою ми познайомилися у 2019 році, мама та мій бойовий товариш пес Арей, завжди поруч, завжди на варті.

– Які ключові уроки засвоїли під час повномасштабної війни?

– Одна гривня донату дійсно береже життя, що сам перевіряв не один раз. Тому всі, хто має змогу, продовжуйте допомагати війську!

Категорично неправильно виміряти власне життя чужим горем. Жити потрібно вже зараз, не відкладати на потім, бо життя надто коротке.

– Що порекомендуєте каразінцям, які читатимуть це інтерв'ю?

– Боріться – поборете! На ваших плечах майбутнє України, за яку сьогодні

проливає кров цвіт нації, пам'ятаймо це! Мусимо максимально докласти зусиль для виховання патріотичного свідомого покоління. Це зміцнить нашу державу та запобігатиме наступним війнам.

Кристина ШРАМ, студентка.

ПОДІЇ

ЗАСІДАННЯ ВЧЕНОЇ РАДИ УНІВЕРСИТЕТУ

Каразінський продовжує консолідувати зусилля задля розвитку освіти й науки України. В університеті відбулося засідання Вченої ради.

На початку заходу хвилиною мовчання присутні вшанували пам'ять загиблих унаслідок вторгнення росії в Україну.

Члени Вченої ради погодили кадрові питання, заслухали доповіді про роботу разових спеціалізованих рад із присудження наукового ступеня доктора філософії (доповідач – проректор Олександр Головка), про результати наукової роботи в університеті у 2024 році (доповідач – проректор Антон Пантелеймонов), про кошторис університету на 2025 рік (доповідач – проректор Василь Блиндюк).

Серед інших питань порядку денного Вчена рада затвердила положення про

проектну діяльність у Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна, сертифікатні освітні програми та рішення про утворення разових спеціалізованих вчених рад у Каразінському університеті.

Традиційно члени Вченої ради

ухвалили рішення про розміщення в мережі «Інтернет» та затвердження до друку навчально-методичних і наукових видань.

Текст: Маргарита МОРОЗ.

Фото: Діана КУРГАНОВА.

СПОРТИВНА ЗІРКА. ПИШАЄМОСЯ!

ПЕРШОКУРСНИК РОМАН ДЕГТЯРЬОВ ЗДОБУВ ДВІ МЕДАЛІ НА МОЛОДІЖНОМУ ЧЕМПІОНАТІ УКРАЇНИ З БЛИСКАВИЧНИХ І ШВИДКИХ ШАХІВ: УНІВЕРСИТЕТ ВІТАЄ

Роман Дегтярьов, першокурсник навчально-наукового інституту «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу», став володарем двох медалей на молодіжному (до 20 років) чемпіонаті України з блискавичних і швидких шахів. Він здобув перемогу в блискавичних шахах та виборов срібну нагороду у швидких.

Змагання відбулись у Львові 9–10 лютого 2025 року.

Вітаємо Романа з успішним виступом і бажаємо нових спортивних досягнень!

2 ЛЮТОГО

ДЕНЬ БАБАКА: ТИМКО ІІІ СПРОГНОЗУВАВ НАСТАННЯ РАННЬОЇ ВЕСНИ

Ми вкотре відзначаємо традиційне лютневе свято, пов'язане з пророкуванням весни. Проте цього року з урахуванням низки умов оголошення віщування відбулося дистанційно.

Тепла зима дуже позначилася на бабаках, які вже прокинулись. До того ж міцно заснути їм не давали постійні струси землі, що відбуваються через

близькі обстріли у прифронтовій смузі. Тварини третій рік поспіль живуть в стресових умовах і не можуть повноцінно поринути у зимову сплячку.

Університетський віщун бабак Тимко ІІІ теж не спить і поводить досить активно. У такому стані мандрувати до біостанції університету в Гайдарах йому вкрай небезпечно. Отже, Тимко

здійснив віщування приходу весни цього року прямо з рідної домівки – біологічного степового стаціонару у Великобурлуцькій громаді Куп'янського району.

Сьогодні біля головного корпусу Каразінського науковці університету, зоологи та екологи передали віщування весни Тимка ІІІ.

Віщування байбака розшифрував завідувач біостанції Каразінського університету Володимир Грубник: «Цього року весна нікуди не виходила. Вона в нас є і буде, але ще можуть бути невеличкі морози, і сніжок може вкрити землю».

Віримо, що ця весна буде не тільки теплою, а й сповненою щасливих новин, і вже наступного року ми всі разом розбудимо Тимка під мирним українським небом!

ЗАХИСТИ

ПЕРША СПЕЦІАЛІЗОВАНА ВЧЕНА РАДА В ННІ «УІПА»

У стінах Каразінського університету 5 лютого відбувся захист докторської дисертації у спеціалізованій вченій раді Д 64.051.05 з присудження наукового ступеня доктора економічних наук.

Голова вченої ради – професор, завідувач кафедри економіки та менеджменту навчально-наукового інституту «Українська інженерно-педагогічна академія» Вікторія Прохорова відзначила, що відкриття цієї спеціалізованої вченої ради в грудні 2024 року є підтвердженням високого рівня наукової роботи, яка ведеться в університеті, та сприяє подальшому розвитку академічних традицій.

Першим здобувачем, яка успішно пройшла цей етап, стала докторант кафедри економіки та менеджменту Світлана Шепеленко. Її дослідження, виконане під керівництвом професора Вікторії Чобіток, отримало високу оцінку членів ради та стало гідним

внеском у розвиток економічної науки.

Цей перший захист символізує відкриття нових можливостей для науковців, які прагнуть зробити вагомий внесок у розвиток економічної науки та практики в Україні.

Діяльність спеціалізованої вченої ради сприятиме підготовці висококваліфікованих науковців, посиленню міжнародного наукового співробітництва та інтеграції української економічної науки у світовий науковий простір.

КОНФЕРЕНЦІЇ

МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ «СОЦІАЛЬНІ ТА ПРАВОВІ
АСПЕКТИ ПРОТИДІЇ КОЛАБОРАЦІЙНІЙ
СПІВПРАЦІ З ПРЕДСТАВНИКАМИ ДЕРЖАВИ-
АГРЕСОРА В УМОВАХ ВІЙНИ»

21 лютого 2025 року на базі Каразінського університету пройшла Міжнародна науково-практична конференція «Соціальні та правові аспекти протидії колабораційній співпраці з представниками держави-агресора в умовах війни». Співорганізаторами конференції виступили Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна та Інститут Служби безпеки України Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

Участь у роботі конференції взяли провідні науковці, що займаються

розробкою проблем протидії колабораціонізму, представники законодавчого корпусу, співробітники правоохоронних органів, державні та муніципальні службовці. Учасники конференції обговорили шляхи та напрями підвищення ефективності

організаційно-правового механізму протидії злочинній колаборації, а також соціальні, політичні, історичні та психологічні фактори колабораційної діяльності громадян України з представниками держави-агресора в умовах війни, що триває.

ВІТАЄМО!

НАГОРОДЖЕННЯ ПРАЦІВНИКІВ КАРАЗІНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

10 лютого на засіданні ректорату відбулося нагородження співробітників університету з нагоди 220-ї річниці відкриття Казанського та дня народження засновника університету Василя Казаніна.

«Василь Назарович зробив значний внесок, який будуть оцінювати ще багато-багато років. Доля університету була в його надійних руках, а наше завдання – берегти й примножувати ці надбання для майбутніх поколінь», – розпочала засідання ректор Тетяна Кагановська.

Грамотою Харківського національного університету імені В. Н. Казаніна за сумлінну працю, зразкове виконання посадових обов'язків, високий професіоналізм та з нагоди 220-ї річниці відкриття Казанського університету нагороджено:

- Романа Жидкова, начальника

дільниці відділу охорони
Управління безпеки і охорони;

- Геннадія Назаренка, начальника дільниці відділу охорони Управління безпеки і охорони;
- Ольгу Овчаренко, провідного економіста планово-фінансового відділу;
- Любов Шуліку, провідного економіста планово-фінансового відділу;
- Вікторію Тушкіну, провідного інженера планово-фінансового відділу.

Подяку ректора Харківського національного університету імені В. Н. Казаніна за сумлінну працю, зразкове виконання посадових обов'язків, високий професіоналізм та з нагоди 220-ї річниці відкриття Казанського

університету оголошено:

- Зінаїді Глушач, коменданту господарчого відділу господарчої служби;
- Нелі Деговцовій, коменданту господарчого відділу господарчої служби;
- Лідії Зубревій, коменданту господарчого відділу господарчої служби;
- Валерію Резаєву, коменданту господарчого відділу господарчої служби;
- Ірині Шишкіній, коменданту господарчого відділу господарчої служби.

Текст: Маргарита МОРОЗ.

Фото: Діана КУРГАНОВА.

МІЖНАРОДНА ДІЯЛЬНІСТЬ

ПРОРЕКТОР ЗАРІФ НАЗИРОВ ВІДВІДАВ ФРАНЦУЗЬКИЙ ІНСТИТУТ В УКРАЇНІ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ ФОНД ДОСЛІДЖЕНЬ УКРАЇНИ

6 лютого 2025 року проректор Заріф Назиров відвідав Французький інститут в Україні та Національний фонд досліджень України.

У межах візиту він провів низку зустрічей, зокрема з аташе з питань наукового та університетського співробітництва Міністерства Європи та закордонних справ Франції Елоїз Мармузе де ла Тай та виконавчим директором Національного фонду досліджень України Ольгою Полоцькою.

Головною темою зустрічі стало обговорення майбутньої співпраці між Каразінським університетом та французькими академічними установами.

Учасники розглянули можливість укладення меморандумів про співпрацю, які дозволять поглибити академічний обмін та реалізувати спільні проекти в межах міжнародних програм, зокрема Erasmus+, Horizon Europe, державні стипендії уряду Франції. Така взаємодія не лише зміцнить партнерство між Україною та Францією, але й сприятиме розвитку наукових досліджень в обох країнах.

Учасники обговорили питання надання грантів для підтримки наукових досліджень і розробок. За підсумками переговорів було досягнуто відповідних домовленостей, що відкривають нові можливості для фінансування наукових ініціатив Каразінського університету.

Співпраця з французькими партнерами та підтримка з боку Національного фонду досліджень України дозволять

реалізувати амбітні проекти та зробити внесок у розвиток науки в Україні та за її межами.

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

ГЛІБ АСТАХОВ: ТРИ РОКИ ВІЙНИ, ГІМН, ТРИЗУБ, НАЦІОНАЛЬНІ СИМВОЛИ, ДУХ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

Гліб Астахов – блогер, студент історичного факультету, активно виступає за українізацію, спеціалізується на історії ХХ століття. Захоплюється історичними постатями В'ячеслава Чорновола та Левка Лук'яненка. Головний редактор та засновник інстаграм-сторінки History Malva, що наразі налічує близько 13,4 тисячі підписників.

У цьому інтерв'ю Гліб поділився своїми поглядами на історію, натхненням і досвідом створення контенту в умовах війни.

– Як виникла ідея створити блог «Мальва»? Що вас надихнуло?

– Блог вирішили створити на четвертий місяць повномасштабного вторгнення. Думка про створення подібного проєкту була і до 24 лютого, власне останні два роки перед Великою війною, активно займалися громадською діяльністю серед правого руху. Ідея боротьби за українські цінності протягом 2020-2021 років в громадській площині підштовхнула в умовах війни перейти в цифрову площину.

– Які теми ви найчастіше висвітлюєте у своєму блозі?

– Здебільшого це історія України ХХ століття. Період підпільної боротьби українських повстанців, дисидентський період, перебудова та історія незалежної Української держави. Також ми є симпатиками чеченського руху опору під час Першої та Другої російсько-чеченської війни, тому час від часу пишемо про них.

– Чи отримуєте ви відгуки від аудиторії? Як вони впливають на ваші публікації?

– Відгуки отримуємо, на децю звертаємо увагу, децю ігноруємо. Якщо є запит на якусь історичну тему і є

прохання написати, то пишемо.

– Яка публікація у вашому блозі є найбільш популярною або значущою для вас?

– Щодо популярності не скажу, такі параметри практично не відстежуємо, а цінними є публікації стосовно наших фільмів. Усе, що стосується саме кінематографії, цінне.

– Як оцінюєте значення затвердження тризуба як державного герба України в 1992 році? Чи була ця подія логічним продовженням історичних процесів?

– Тризуб стародавній елемент нашої історії. Це було цілком логічно, з кінця 80-х років Україна активно розвивалася в національному контексті.

– Текст «Ще не вмерла України» затвердили офіційно теж у 1992 році. Як, на вашу думку, цей гімн відображає дух української нації?

– Про гімн можу сказати лише те, що він мені подобається. Кожен рядок чітко

відображає український дух та історію. Немає нічого більш звичаєвого, аніж боротися за свою землю. Власне в Біблії стверджується, що свою Батьківщину треба відвоювати. Українці за цю Батьківщину воюють. Раніше кордони були під Києвом, потім ми рухалися на Схід. У цій війні все, що зможемо відвоювати, буде українською землею. Тому гімн чітко ілюструє настрої активної частини громадян.

– Що вас найбільше вразило під час роботи над фільмом про Чорновола?

– Дивовижний був сам процес. Довго робота над збором інформації, комунікація з експертами, зйомки, монтаж. Це було щось нове, тому це, безумовно, вразало.

– Які аспекти діяльності Чорновола, на вашу думку, залишаються недооціненими в сучасній Україні?

– Український професор Василь Деревінський в одній із наших розмов сказав: «В'ячеслав Чорновіл – найголовніша постать другої

половини ХХ століття». З цим я можу погодитися. Недооціненим є те, що Чорновола не вивчають у школі, зокрема його публіцистику. Взагалі на тему борців за незалежність виділяють дуже мало годин. Це стосується не тільки Чорновола. Коновалець, Шухевич, Лебідь та інші – усі вони залишаються без уваги. Це прикро.

Про Чорновола можна сказати, що він порок. Він писав про проблеми декомунізації, українізації, московської церкви, сепаратизму в Криму та на Донбасі. І все це писав у 90-х роках, коли більшість політикуму України дрімала. Раджу почитати «Пульс української незалежності». Той, хто прочитає, усе сам зрозуміє.

– Як фільми про знакові події чи особистості впливають на розуміння історії серед молоді?

– Фільми, що зображують героїчні сторінки історії України, допомагають молоді усвідомити себе частиною великої нації. Вони сприяють зміцненню почуття належності до української культури та традицій. На традиціях будується велике. І загалом фільми про знакові особисті завжди є цікавим, позаяк вони живуть повноцінне життя, а це гра зі смертю. Усі, хто живе повноцінне життя, є цікавими.

Маємо навчатися на героїчних вчинках бійців УПА, дисидентів, бійців УНСО

та інших.

Вийшов фільм з моїм дуже добрим приятелем Костею Темляком під назвою «Божевільні». Фільм надважливий, бо він дає чітке розуміння хто є ворог, а хто є побратим. Не треба читати довгі мемуари правозахисника Григоренка, а можна подивитися фільм, і вже кілька відсотків теми ти будеш розуміти. Це надто важливо, бо це також і пропаганда.

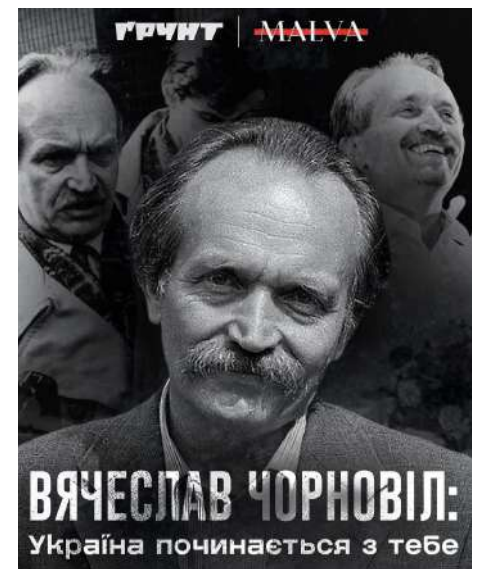
– Озираючись на роки війни, які ключові висновки можете зробити? Як, на вашу думку, український народ справляється з викликами? Які можливі сценарії розвитку подій у 2025 році?

– За 11 років війни українці змогли переконатися, що немає нічого неможливого. 11 років ми стримуємо наступ армії росії, яка переважає нашу армію в кількості особового складу, певний час – кількості військової техніки. Проти нас воює вже й друга тоталітарна держава Північна Корея. Проте ця війна показала, що немає нічого неможливого. І все, що нам здавалося нереальним, виявилось цілком реальним. Ми перенесли історичну війну на територію ворога, атакуємо цютижня російські міста дронами. Дуже часто рулить саме національна ідея та бажання боротися. Ми воюємо за ідею, вони воюють здебільшого за гроші. Але існують і негативні

тенденції, які я став помічати досить часто. Люди починають втомлюватися від війни та думати про перемир'я. Слід зрозуміти, що сьогодні перемир'я лише привід для наступного, більш серйозного вторгнення через декілька років. У нас є приклад російсько-чеченської війни, коли чеченці підписали мирний договір, а через декілька років їхні міста російська авіація почала знову знищувати вщент. Себто сьогодні про перемир'я думають або корисні ідіоти, або відверто вороги української нації. Наше завдання на цей рік: тримати міцно тил, чистити його від внутрішнього ворога, підтримати армію й бути оптимістами. Війна повинна стосуватися не лише військових, а й цілої нації без винятку.

– Чим може пишатися Харківський університет імені В. Н. Каразіна за свою 220-річну історію?

– Цінність університету не в стінах, а в людях, яких він виховав. Харківський університет виховав багато талановитих людей. Відродження української ідеї ХХІ століття теж пов'язане з нашим університетом. Зокрема відомий військовий, командир 3-ї окремої штурмової бригади Андрій Білецький був вихованцем нашого історичного факультету. У різні часи різні видатні каразінці творили історію та епоху.

Софія ШУЛЬГА, студентка.

252 РОКИ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ВАСИЛЯ КАРАЗІНА

«НАША СІМ'Я АСОЦІЮЄТЬСЯ В МЕНЕ ЗІ СЛОВОМ “УКРАЇНА”», – ОЛЕКСАНДРА МАШКІНА, ПЕРШОКУРСНИЦЯ, ЩО ПОХОДИТЬ З РОДУ ВАСИЛЯ КАРАЗІНА

Студентка нашого університету Олександра Машкіна походить зі знатного роду Василя Назаровича. Її двоюрідна бабуся, Лариса Дешко, написала книгу «Основа. Каразіни», у якій зібрано статті про їхню родину. Вперше було опубліковано понад 100 старовинних світлин з архівів сімей Каразіних, Геращенко, Дешків, Панасюків, Коровиченків. «Досі пам'ятаю, як ми з сім'єю відвідували презентацію цієї книги, майже 10 років тому, – згадує Олександра. – Кожному члену родини тоді подарували копію видання з нашими фотографіями в кінці. Там усі мої родичі, брати, сестри». Зараз вона на першому курсі, здобуває знання з маркетингу. Ми поспілкувалися про історію їхнього роду та дізналися більше про саму Олександрю.

– Ти, напевно, з дитинства знала, що будеш вступати до Каразінського?

– Це точно був найперший український університет, про який я дізналася. Коли вже підійшов час точно визначатися, я хоч і мала сумніви, але вирішила обрати саме харківський університет, хоч я й з Києва. Мені дуже подобається, що Каразінський достатньо відомий за кордоном. Це доводить його престижність та високий рівень надання освітніх послуг. Ще точно не знаю, з якою професією пов'яжу своє життя, але мені подобаються тут викладачі. Вони всі приємні люди, і це не може не радувати. Особливо, зважаючи на те, що в школі з цим не завжди було ідеально, а в університеті всі тебе розуміють.

– Як ти дізналася про своє коріння?

– На той момент мені було менше ніж 10 років. Ми приїжджали до родичів,

і вони розповідали свої історії. Досі пам'ятаю колоритну хатинку Лариси Дешко, у старовинному українському стилі, з вишиванками та картинами на стінах. Мені там було дуже затишно. Знаєте, коли мені розповідали історію нашого роду в дитинстві, я не до кінця все розуміла. Це зараз я вже починаю трошки більше розбиратися, але це не заважає мені все ще дивуватися, як подібне взагалі можливо. Мені дуже цікаво це вивчати, дізнаватися щось нове про свою сім'ю. Тим паче коли мій пращур — така важлива персона в нашій країні.

– Який він – рід Каразіна? Як би ти його описала?

– Моя рідна бабуся, на жаль, уже не жива, але її я дуже добре пам'ятаю. Особливо те, як ми разом проводили вихідні. Бачу в них із Ларисою Дешко певну схожість: такі тендітні, ніжні, у них відчувається простота та скромність. Моя бабуся дуже любила вишивати, була креативною і творчою людиною. У нас взагалі вся сім'я творча, особисто я люблю малювати. Моя сім'я, якщо ми говоримо про татову лінію, асоціюється з комфортом, навіть зі словом «Україна»! Така рідна, близька до серця. Майже всі вишивають, співають, малюють...

– Який найяскравіший спогад з дитинства?

– На жаль, дуже добре пам'ятаю похорон бабусі. Це той момент, коли ти, навіть дитиною, починаєш задумуватися про життя, ким була ця людина для тебе. День, коли всі родичі забувають про якісь проблемні моменти і знову відчувають себе сім'єю.

– Як оцінюєш роль Василя Каразіна в історії України?

– Хоч я й не займалася конкретним вивченням його особистості, але переоцінити його внесок точно не можна. Адже він величезний! І наш університет як головна спадщина – тому підтвердження. Наш університет

252 РОКИ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ВАСИЛЯ КАРАЗІНА

дуже знатний, він має хорошу репутацію в Європі та продовжує ставити вищу й вищу планку.

– Чи відчуваєш якусь відповідальність за збереження імені свого прасура?

– Насправді, ні. Я думаю, що залежить не від мене, і його досягнення говорять самі за себе. Звісно, мені приємно навчатися саме тут, адже Василь Назарович, хоч і жив давно, все-таки рідна мені людина.

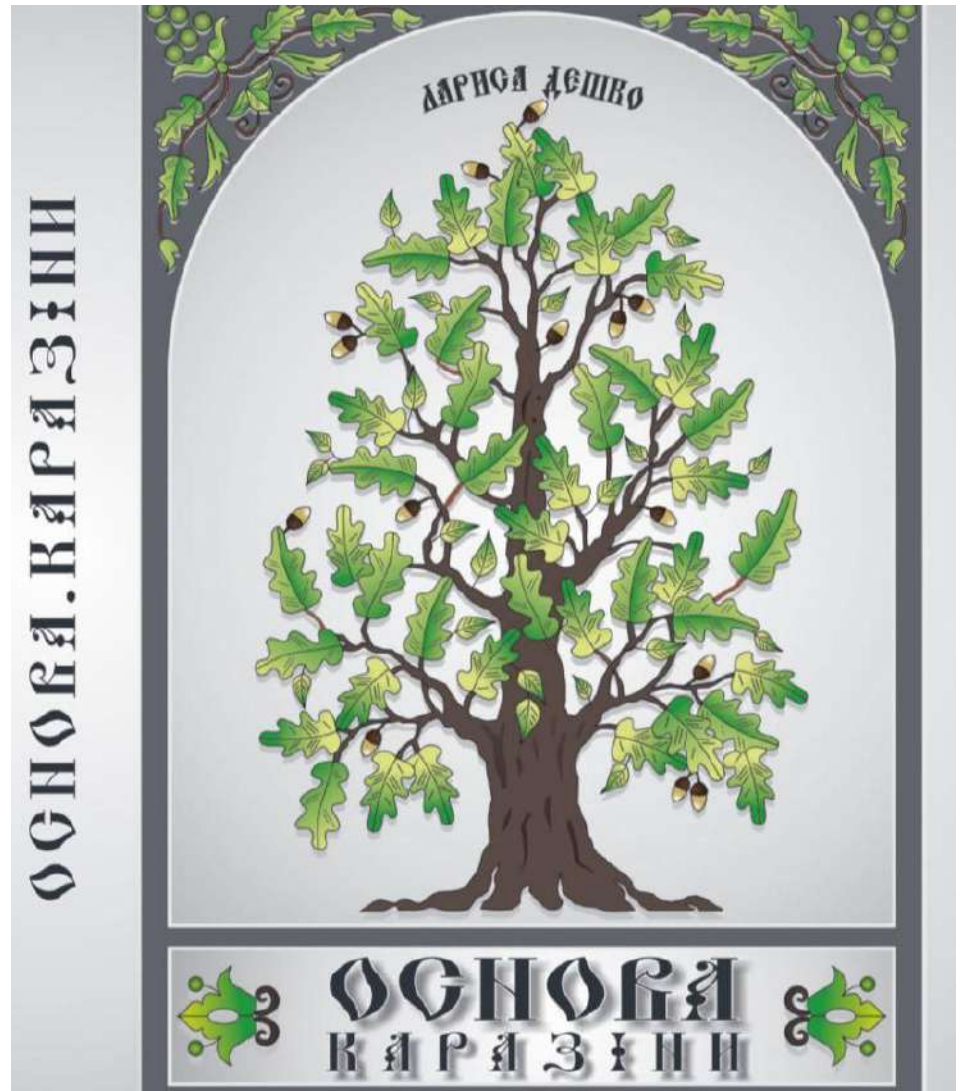
– Чого б побажала університету в майбутньому?

– Продовжувати та надалі процвітати. Щоб коли іноземець питає, де ти навчаєся, то реакція на відповідь «у Каразінському» була такою ж, як і на Гарвард і Оксфорд!

– Яке твоє головне життєве правило?

– Завжди посміхатися, сприймати все легко і з гумором. Так краще жити, ніж коли налаштовуєшся на негатив. Треба сприймати все як цікавий досвід та йти далі.

Меланія РИБАЛКО.

ЕКСКЛЮЗИВНЕ ІНТЕРВ'Ю

40 РОКІВ У СЕРЦІ З КАРАЗІНСЬКИМ: ПРАВНИК, ПРОФЕСОР ОЛЕКСАНДР ГАВРИЛЕНКО ПРО НАЙВАЖЛИВІШЕ В РОБОТІ ЗІ СТУДЕНТАМИ

У дні святкування ювілею університету ми поспілкувалися з професором кафедри міжнародного і європейського права Олександром Гавриленком, для якого Каразінський завжди був рідним домом, першим і постійним місцем роботи. На перших порах Олександр планував бути викладачем, батьки працювали в харківських університетах і, дивлячись на них, він не уявляв собі іншої професії. Шкільним вчителем був дід, прадід викладав філософію в університеті. А ось юристом пощастило стати йому не одразу.

У 1988 році, після закінчення історичного факультету Харківського університету імені О. М. Горького, Олександра Гавриленка залишили на кафедрі історії, яку очолював професор В. І. Танцюра. Він викладав на геолого-географічному, механіко-математичному та філологічному факультетах. Після кількох років роботи викладачем вступив до аспірантури на кафедру українознавства, яку очолював В. В. Кравченко. Його науковим керівником був доцент В. І. Семененко – цікавий викладач і автор багатьох робіт. З 1994 по 2015 роки, після захисту дисертації викладав у Харківському університеті внутрішніх справ, ставши юристом, але важливу роль у становленні Олександра відіграло створення Міжнародної асоціації істориків права в 1996 році.

З 2014 року почав працювати на півставки в Каразінському університеті, а після виходу на пенсію, повністю перейшов сюди. Зараз його робота пов'язана з новими навчальними дисциплінами, зокрема історією міжнародного права та дипломатії, а також з підготовкою до занять для англійськомовних студентів. Також Олександр Анатолійович є відповідальним редактором Вісника ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія «Право». Нещодавно він отримав Почесну грамоту Харківської міської ради.

– Олександр Анатолійовичу, що для вас означає отримати Почесну грамоту Харківської міської ради?

– Отримання Почесної грамоти Харківської міської ради вважаю великою честю. Дуже приємно було отримати її в стінах альма-матер з рук ректора нашого університету, у теплій атмосфері Вченої ради, у присутності друзів та колег. Думаю, що ця нагорода є результатом спільної роботи юридичного факультету, кафедри міжнародного і європейського права, викладачів, доцентів і професорів, усіх, з ким ми постійно співпрацюємо, прагнучи належним чином реагувати на виклики сьогодення.

– Ваша робота в університеті та юридичній сфері містить багаторічну й плідну працю. Які моменти або проекти вважаєте найважливішими у своїй кар'єрі?

– Не знаю, чи можна вважати науково-педагогічну роботу кар'єрою у повному значенні цього слова? Як на мене, це просто поступальний рух у певному, визначеному для себе, напрямі. Найпомітнішими своїми проектами, а точніше – напрямками

діяльності вважаю декілька. Перше, це робота над монографічними дослідженнями. Серед них одноосібна монографія «Античні держави Північного Причорномор'я: біля джерел вітчизняного права» (Харків, 2006 рік), розділи до колективних монографій «Судова влада в Україні: історичні джерела, закономірності, особливості розвитку» (Київ, 2014 рік), «Реабілітовані історією: Харківська область: Книга друга» (Харків, 2014 рік), «Military offences and war crimes: background, theory and practice» (Riga, 2023 рік) та інші.

Цікавим досвідом була співпраця з В. В. Цибулькіним та колегами над книгами «Нариси з історії розвідки» (2011 рік), «Генуезька спадщина» (2017 рік) та іншими. Нині готую розділ до монографії про еволюцію юриспруденції в Україні.

Другий напрям – участь у роботі над навчальними виданнями, зокрема «Історія державності України» (2004 рік), «Історія держави і права України» (2018, 2019 роки), «Історія міжнародного права» (2021 рік) та інші.

ЕКСКЛЮЗИВНЕ ІНТЕРВ'Ю

Третій напрям – робота над циклами публікацій. Серед них – серія статей, присвячених праву держав та квазідержавних утворень, що існували на сучасних південноукраїнських теренах у період античності та середньовіччя, а також низка бібліографічних публікацій, присвячених окремим аспектам еволюції юридичної науки в Харківському університеті.

Четвертий напрям – публікації в закордонних англомовних журналах: “Jus Gentium. Journal of International Legal History” (США), “Journal on European History of law” (Великобританія), “World Customs Journal” (Австралія, ФРН), “Asia Life Sciences” (Філіппіни) та інші.

П'ятий напрям – робота зі здобувачами всіх трьох рівнів вищої освіти – студентами бакалавріату, магістратури, а також аспірантами. Це, мабуть, найважливіший з усіх «проектів», який потребує повсякденної уваги. Пишаюся нашими випускниками, їхніми успіхами, кар'єрними досягненнями. Пишаюся й тими, хто захистив дисертації та отримав наукові ступені.

– Як війна вплинула на вас? Які були найважливіші розробки після початку війни? Чи є наразі проекти або дослідження, якими хотіли б поділитися?

– З початком повномасштабної війни фокус моїх наукових інтересів перемістився на міжнародне гуманітарне право. Разом з колегами з кафедри міжнародного і європейського права опублікували статті «Правовий статус особи під час воєн Стародавнього Сходу», «Становлення міжнародно-правового захисту вразливих груп населення», а також розділ до монографії «Законодавство і звичаї війни в стародавній епосі». Поширення інформації про жорстоке ставлення до українських військовополонених спричинило написання статті про статус полонених за нормами звичаєвого права московської держави XV–XVIII

століття.

Водночас під час війни не було полишено й історико-правові дослідження на «мирну» тематику. Серед статей, опублікованих цього року, найцікавішою вважаю розвідку присвячену висвітленню життєвого шляху, наукової діяльності та бібліографічної спадщини видатного голландського юриста кінця XVII – першої половини XVIII століть, теоретика права, дослідника проблем міжнародного права Корнеліуса ван Бяйнкерсхука, ім'я якого досі було мало відомим не лише широкому колу українців, але й фахівцям-правознавцям.

Що ж стосується найближчих майбутніх проектів, хотілося б зробити серію статей про, до цього часу не досліджені в історико-правовій науці, міжнародні договори Великого Князівства Литовського, Руського та Жемайтійського – однієї з найбільших європейських держав періоду пізнього Середньовіччя, яка відіграла вагомую роль у тогочасних міжнародних відносинах.

– Як оцінюєте рівень юридичної освіти в Україні та які зміни, на ваш погляд, могли б його покращити?

– Як ми знаємо, право виступає важливим соціальним регулятором, без якого не може обійтися жодне

суспільство, тому цілком зрозуміла вкрай вагома роль юридичної освіти.

Вважаю, що рівень підготовки фахівців-юристів в Україні є цілком задовільним. Наші студенти, які беруть участь у міжнародних конкурсах та олімпіадах, порівняно зі студентами з інших країн демонструють доволі хороші результати. Якщо порівнювати з іншими вітчизняними університетами, то юридична освіта, яку здобувають студенти в Каразінському університеті, який вважається класичним, у деяких аспектах навіть краща ніж та, що пропонують профільні правничі заклади вищої освіти. Насамперед через уважний індивідуальний підхід викладачів до кожного здобувача вищої освіти, а також високий рівень кваліфікації самих викладачів, наявність у більшості з них практичного юридичного досвіду.

Важливою для кваліфікованого юриста є мовна підготовка. Студенти спеціальності «Міжнародне право» зазвичай приділяють їй достатньо уваги, а ось для спеціальності «Право», як мені здається, варто було б посилити її.

– Що є найважливішим у роботі викладача права з майбутніми юристами? Чого ви прагнете навчити своїх студентів?

ЕКСКЛЮЗИВНЕ ІНТЕРВ'Ю

– Серед усіх принципів найважливішим мені здається відкритість. Викладач має встановити засноване на взаємній повазі, доброзичливе спілкування з аудиторією. Особливо це важливо в умовах дистанційного навчання. Після відкриття дверей аудиторії (а в дистанційному режимі – після увімкнення монітора) необхідно забути про все, що не пов'язане з навчальним процесом.

Незалежно від того, як викладач себе почуває, як на нього впливають магнітні бурі чи інші природні катаклізми (мені подобається, як точно цей стан визначається англійською – “under the weather”), і попри особисті негаразди, він має бути спокійним і позитивно налаштованим. Якщо ставитися до роботи зі студентами таким чином, то можна одержувати від неї насолоду, це буде належною компенсацією тих фізичних втрат, яких зазнає енергія викладача. Стиль спілкування також дуже важливий.

Друге – це фахова обізнаність. Навіть досягнувши високого рівня компетентності, до кожного заняття викладач має ретельно готуватися. Перед кожною лекцією потрібно «осмислити» весь матеріал, який пропонується з теми, і визначитися з рівнем складності окремих питань, «рейтингувати» їх.

У роботі з майбутніми юристами викладач має виявляти креативність, застосовуючи різні методи передавання знань. Дискусії, обмін досвідом, позитивна мотивація майбутніх юристів сприяють формуванню у студентів правового мислення.

Самостійна робота студентів пов'язана з використанням уже здобутих знань, умінь, а також навичок пошуку інформації, роботи з інтернет-виданнями тощо. Допмагаючи студентів у виконанні самостійної роботи, я намагаюся застосовувати принцип партнерського (суб'єкт-суб'єктного) спілкування, при якому враховуються інтереси інших учасників взаємодії, їхні почуття, емоції, переживання, визнається

цінність особистості іншої людини. Вправна реалізація цього принципу дозволяє створити атмосферу довіри, відкритості, що дозволяє студентів працювати, не боячись можливих помилок.

– **Каразінський університет святкує своє 220-річчя. Для вас університет – це...**

– Для мене університет – це сім'я або принаймні щось близьке до цього поняття. З ним пов'язані найприємніші спогади студентських років, першого викладацького досвіду, навчання в аспірантурі. Тут працює багато людей, яких я вважаю друзями та знаю (страшно сказати) уже понад 40 років. Досі, проходячи через центральний коридор п'ятого поверху, де історичний факультет, інколи зазираю до аудиторій, де ми навчалися, з якими пов'язані приємні спогади. Безперечно, що і юридичний факультет, на якому нині працюю, – це також місце, куди хочеться приходити знову й знову.

– **Поділіться з читачами, чим закінчився 2023/2024 навчальний рік для вас як для науковця, каразінця? Ваш погляд на майбутнє?**

– Минулий навчальний рік запам'ятався насамперед завершенням навчання групи студентів магістратури спеціальності «Міжнародне право», у яких я був куратором. Багатьох з них я знав ще з першого курсу. Це були, мабуть, одні з останніх студентів,

з якими ми ще працювали офлайн, в аудиторії до початку карантину через ковід.

Не надто приємні спогади збереглися через падіння російських ракет неподалік центрального корпусу університету на початку січня 2024 року. Нам з колегами тоді довелося допомагати прибирати та забивати вибиті вибуховою хвилею вікна приміщення деканату юридичного факультету, що тимчасово був на четвертому поверсі.

У науковому та навчально-видавничому плані 2023/2024 навчальний рік не став якимось видатним. Написав кілька статей, виступив з доповідями на кількох конференціях. Надзвичайно шкідливо, що вони зараз доступні лише онлайн. Дуже не вистачає безпосереднього спілкування з істориками права, яких знаю багато років. В одному з харківських видавництв вийшла друком велика за обсягом хрестоматія-практикум з історії держави та права закордонних країн, над якою ми працювали разом з колегами та друзями з Харківського національного університету внутрішніх справ.

Щодо погляду на майбутнє – він оптимістичний. У нашій ситуації, в умовах війни інакше не можна. Тільки оптимізм та віра в ЗСУ надають можливість рухатися вперед.

Мілена НЕРСІСЯН, студентка.

МІЖНАРОДНИЙ ДЕНЬ РІДНОЇ МОВИ

«МОВА МАЄ ЗВУЧАТИ В УСТАХ ЇЇ НОСІІВ, З ПОМИЛКАМИ Й БЕЗ НИХ, ІЗ ПИТОМИМ І ЗАПОЗИЧЕНИМ, ІЗ КЛАСИЧНИМ І НОВАТОРСЬКИМ... ТАК ВОНА ЖИВЕ», – КАТЕРИНА ДЮКАР, КАНДИДАТ ФІЛОЛОГІЧНИХ НАУК, ДОЦЕНТ КАФЕДРИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Тож «харків'янин» чи «харківець»? Як правильно?

На прохання читачів, сьогодні розберемо найпоширеніші мовні питання, помилки, які хвилюють каразінців разом із кандидатом філологічних наук, доцентом кафедри української мови пані Катериною Дюкар.

– Як правильно вживати вітальні конструкції слова «добрий ранок» чи «доброго ранку»?

– Мені не зовсім зрозумілий той ажіотаж, який у суспільстві викликає це питання. Якщо зробити пошуковий запит у гуглі, то кількість пропонованих варіантів відповіді просто вражає – справжній метамодерний дискурс. Я б відкоментувала цю дилему так: якщо ти готовий привернути до себе увагу, лезо твого язика нагострене для тролів і тих, хто переконаний у своїй бездоганній українській, – сміливо уживай «добрий ранок, Україно!» Насправді йдеться винятково про мовні вподобання, оскільки і «добрий ранок», і «доброго ранку» є нормативними. Сумнівів у тому не залишає російсько-український фразеологічний словник, складений у далекому 1928 році Євгеном Плужником і Валер'яном Підмогильним. Цікавий факт: український поет і перекладач Іван Вирган разом із мовознавицею Марією Пилинською в російсько-українському словнику сталих виразів від 1959 року подають іще одну цікаву вітальну формулу – добрисвіток!

– Допоможіть розібратися з ще кількома спірними словами, щоб покращити мовлення громадян нашої країни. Як правильно «дякую» чи «спасибі»? «стелефонуватися» або «зідзвонитися»?

– Дякувати, а чи казати «спасибі» – це особиста справа кожного, адже обидві етикетні формули подяки рівнозначні та правильні. Різниця полягає лише в тім, що на запозичене з німецької мови через польську «дякую» натрапляємо в писемних пам'ятках вже від початку XV століття, а на «спасибі» як результат злиття словосполучення съпаси Богъ (буквально «нехай спасе Бог») – із XVI століття.

Чи можна із друзями зідзвонюватися, а чи все-таки стелефонуватися? Тут варто розібратися. Наразі в академічних джерелах, насамперед словників, відповіді на це питання немає. Однак мова дає нам чудову нагоду переконатися в необмеженості її ресурсів, до того ж одночасно на різних рівнях. В українській мові є категорія взаємозворотних дієслів, що вказують

на дію, одночасно виконувану кількома учасниками, як-от: «списуватися», «зговорюватися», «зніохуватися» тощо. І тут жодної магії, а лише прагматичний запит: телефонувати – це викликати до телефону дзвінком телефонного апарата; повідомляти про що-небудь по телефону; а дзвонити – викликати звуки, ударяючи в дзвін; викликати до телефону дзвінком апарата; говорити по телефону. Отже, якщо вам із подругою потрібно повідомити про що-небудь по телефону, то певно доведеться «стелефонуватися». За бажанням можна навіть «спланиєтитися» та «зайпедитися», але це вже геть інша історія...

– Нещодавно почула, що хтось говорить не «харків'янин», а «харківець»? Тож, як правильно?

МІЖНАРОДНИЙ ДЕНЬ РІДНОЇ МОВИ

– Я б назвала питання такого ithubу риторичним. Мова прекрасна тим, що вона багата й жива. Тут є кілька принципових моментів. Мова має звучати в устах її носіїв, з помилками і без них, із питомим і запозиченим, із класичним і новаторським... Так вона живе, а не штучно існує. Це інструмент передусім для порозуміння, отже потрібний консенсус – літературний варіант. І ця негласна домовленість має переглядатися відповідно до сучасних (підкреслюю, актуальних) запитів суспільства. Однак не менш важливим є збереження питомих рис національної мови, що подекуди вимагають відновлення історичної справедливості. І тут постає проблема – питома видається носіям штучним і неприродним, а чуже сприймається як рідне й близьке. Саме так можна описати вибір між харків'янином і харківцем, полтавчанином і полтавцем, львів'янином і львівцем. У 1819 році, пишучи «Наталку Полтавку» Іван Котляревський, певно не терзався сумнівами, тому його «Наталка – по всьому полтавка, Петро – полтавець, та й возний, здається, не з другої губернії». Це на Лівобережжі. На правому березі Дніпра, по обох схилах Бескидів лемки колядують:

«Тутки лемки співають, подояки їм грають,

*Волиняк щось міркує, бойко легко танцює,
Полтавець плясє, гуцул трембітєє».*

Бачимо різні назви мешканців, але жодного -анина. З харків'янами-харківцями така ж історія. Ви ніколи не задумувалися над тим, чому прізвище «Харківець» існує, а «Харків'янин» – ні? В українській мові давня від топонімів за допомогою суфікса -ець утворювалися одночасно фемінітив і маскулінитив на позначення осіб за територіальною належністю: Луганськ. Отже, мешканці цих територій – луганець і луганка.

Думаю, нескладно здогадатися, яким північно-східним вітром занесло до нас форми «харків'янин» і «харків'янка»... І тут, як співав колись геніальний Микола Мозговий, «біда не в тім, що ти мене не любиш, біда, що я тебе не можу розлюбити». Історично виправдані й нормативні «харківці» сьогодні вкласти у світоглядну парадигму кількох поколінь

«харків'ян».

– Які найпоширеніші помилки харків'ян в мовленні?

– В умовах воєнного Харкова складно говорити про чистоту й не засміченість мовлення харків'ян з однієї банальної причини – після 24 лютого 2022 року велика кількість містян виїхала в інші регіони чи за кордон, а разом із цим у місті оселилися ті, хто через бойові дії вимушені були покинути власні домівки. Отже, будь-які спроби встановити, яких помилок припускаються саме харків'яни, залишаться в площині гіпотез, а от щодо мешканців Харкова – тут можна було б спробувати... Мушу, однак, зауважити, що до повномасштабного вторгнення рейтинги Харківської області, що уклалися щорічно за підсумками складання випускниками ЗНО та ДПА з української мови, були одними із найліпших. Отже, літературним варіантом національної мови, можна сміливо припускати, харків'яни володіють на високому рівні.

– Мовлення – це культура людини, тому чи варто уникати діалектів у своїй мові, якщо хочеш справити враження культурної та освіченої особи?

– Діалекти це і є сама мова в її первородному вигляді. Діалект – це алмаз, природна і необроблена коштовність, а мова – це діамант, дорожочинний клейнод, створений з алмазу. Ми знову повертаємося до питання про те, що мова призначена для задоволення комунікативних потреб мовця, а не навпаки. Без суспільного консенсусу, яким, власне, і є літературна мова, мовці можуть нескінченно довго з'ясовувати, що це за квіти такі – усілякі «сокирки», «косильки», «волохи», «блаватки», «базиліки» тощо. Усталена норма на позначення цієї рослини передбачє уживання номінації «волошка», що робить комунікацію максимально простою та швидкою. Літературна мова, що постала на ґрунті найбільш поширеного діалекту сучасної Полтавщини та Південної Київщини, увібрала в себе й особливості інших діалектів України. З огляду на це в літературному варіанті сучасна українська мова є неозорим горизонтом,

тоді як у діалектному – осяжним, хоч і широким, але обмеженим простором. Отже, можна вважати й так, що людину визначають її горизонти та насамперед мовні.

– «Та», «і», «й». У яких випадках який сполучник використовувати?

– Чергування сполучників – це своєрідний бонус, мовний ніштячок, а не сувора догма, сліпе дотримання якої може виглядати як найлютіший мегакринж. Дослухаймося до живого розмовного мовлення – й о диво! – у ньому не буде рафінованого чергування, як того вимагає правопис, а буде зручність вимови. Правило чергування цих сполучників, як, до речі, і прийменників, впливає з однієї позиції – уникнути збігу подібних за артикулюванням звуків чи накопичення голосних або приголосних, що не властиво українській мові. З цього впливає, що в позиції між двома голосними має бути приголосний (ходила й оглядала), між двома приголосними – голосний (читав і писав), а в комбінації маємо вибір – батько та мати або ж батько й мати.

– Які сучасні зміни в правописі варто знати та виділити? Де слідкувати за цими змінами?

– «Мова – для мовців!» – мій девіз, як ви уже, певно, спостерегли, тож це стосується й правил правопису. Норми мають бути актуальними та вичерпними, а отже їх мають час від часу переглядати відповідно до комунікативних потреб і запитів суспільства. Цими питаннями опікується Українська національна комісія з питань правопису, заснована в далекому 1994 році при Кабінеті Міністрів України. Організаційний і науково-методичний супровід діяльності комісії здійснюють Міністерство освіти і науки України та Національна академія наук України. Отже, саме на офіційних ресурсах цих установ і варто шукати актуальну інформацію стосовно змін чи чинності правопису. Щодо змін, то вже минуло понад п'ять років із моменту оприлюднення нової редакції правопису, а за цей час з'явилося безліч матеріалів щодо тих норм, які не стільки зазнали змін, скільки набули варіативних норм.

Анастасія РЕЗНІЧЕНКО, студентка.

ВІД СЕСІЇ ДО СЕСІЇ

ІСТОРІЯ ПЕРШОКУРСНИКА ННІ КОМП'ЮТЕРНИХ НАУК ТА ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ІЛЛІ НОРОВА. ОЧІКУВАННЯ ТА РЕАЛЬНИЙ ОБСЯГ СТУДЕНТСЬКОЇ АКТИВНОСТІ У ПРИФРОНТОВОМУ МІСТІ

Ми продовжуємо знайомити наших читачів з враженнями талановитих першокурсників, аби зрозуміти, як проходить перший рік навчання в Каразінському університеті та відчутти емоції, які супроводжують цей важливий етап. Сьогодні в нас є чудова нагода поспілкуватися з Іллею Норовим, першокурсником навчально-наукового інституту комп'ютерних наук та штучного інтелекту Каразінського університету. Ілля не лише успішно навчається, але й бере участь у соціальному житті університету, активно долучається до різноманітних заходів на факультеті. Дізнаємося більше про його враження від першого семестру навчання та студентського життя.

– Що спонукало вас обрати Каразінський університет для здобуття вищої освіти?

– *Насамперед статус, історія та популярність університету. Каразінський – це місце де перетинаються шляхи багатьох людей, що є чудовою можливістю для нових знайомств та можливостей.*

– Чому саме навчально-науковий інститут комп'ютерних наук та штучного інтелекту?

– *Я обирав між технічними спеціальностями. Найперспективнішим мені здався напрям кібербезпеки, який і обрав.*

– Минуло пів року навчання, чи справдилися очікування щодо навчання в університеті?

– *Очікування перевершили себе неодноразово. Не розраховував на такий обсяг студентських активностей у прифронтовому місті. Присмтно здивували й викладачі та одногрупники.*

– Ви неодноразово брали активну участь

у соціальному житті університету. Розкажіть, які це були заходи?

– *Альма-матер, Гелловін, день студента, мафія, день відкритих дверей. Брався заусе, до чого міг дотягнутися. Наприклад, на Альма-матер познайомився зі студрадою свого факультету, дуже круті та цікаві люди! На дні відкритих дверей розповідав про наш ННІ, студентське життя та 3D-сканер. Поруч була потужна компанія однодумців, це надихало креативити надалі.*

– В університеті ми не лише здобуємо знання, але й знаходимо друзів. Поділіться своїм досвідом?

– *Так, звісно. Одразу потоварищував з одногрупниками, а згодом почав спілкуватися зі студентами інших груп, це стало початком активного студентського життя. Ми створили свою команду КСБ-132 (поєднання КБ-12 та КС-13 (дуже оригінально). Загалом участь у цих заходах стала квитком до студентського життя та надзвичайної*

кількості нових знайомств.

– На які труднощі натрапили під час навчання? І яку пораду можете дати іншим першокурсникам?

– *Труднощі здебільшого в кожного свої, на мій погляд. Проте можна відокремити найпоширеніші, а саме соціалізація та тайм-менеджмент. Комуś може бути важко «влитись», знайти спільну мову чи правильно себе поставити в новому колі людей. Загалом виходити зі своєї бульбашки спілкування та помічати різноманітність людей. Щоб полегшити соціалізацію, я вирішив обійняти посаду старости та піти на майже всі доступні активності. Це дає змогу більше спілкуватися з людьми та інколи спонукає їх звертатися до тебе. Тому можу порадити бути активним, особливо спочатку. Не обов'язково себе перевантажувати івентами, але виділяти на це час однозначно варто. Хочу додати, що багато в чому мені просто пощастило зустріти розумних та надійних людей.*

Щодо тайм-менеджменту, це складніше.

ВІД СЕСІЇ ДО СЕСІЇ

Треба враховувати та розподіляти час між власним життям, відпочинком, навчанням та студентськими заходами. Чи складно це? Так. Нормально спочатку щось не встигати чи заздалегідь надсилати роботи. Помилитися загалом не страшно. Нічого не робиться одразу, головне зробити висновки.

– Що ви сказали б собі майбутньому через п'ять років?

– Я радий, що ти живий, і це непогано!

Мабуть, це були досить насичені п'ять років? У будь-якому випадку, не падай духом. Якщо пережив ці роки, то наступні точно повинен!

– Які цілі ставите собі на перший рік навчання?

– Звикнути до нових методів навчання та організувати свій час так, щоб усе встигати. Здобути глибші базові знання, знайти однодумців, навчитися поєднувати навчання з особистим

життям і відпочинком, аби не вигоріти.

– Яким би ви хотіли себе бачити по закінченню університету?

– Хочу стати кваліфікованим фахівцем, який має міцну теоретичну базу та практичний досвід. Хочу вміти вирішувати складні завдання, бути творчим у своїй роботі й залишатися відкритим для нових знань. До того ж мрію бути впевненою, самодостатньою особистістю, яка знає, чого прагне та як цього досягти.

Ксенія ШИШАЦЬКА, студентка.

НАУКА

НОВІ НАВИЧКИ СТІЙКОСТІ: ПРОФЕСОР СЕРГІЙ БЕРДНИК – ПРО ДОСВІД ВІЙНИ ТА МАЙБУТНЄ УКРАЇНСЬКОЇ НАУКИ ТА ОСВІТИ

Професор кафедри фізичної і біомедичної електроніки та комплексних інформаційних технологій факультету РБЕКС Сергій Бердник згадує, що незадовго до 24 лютого 2022 року скептично ставився до можливості повномасштабного вторгнення. Майбутнє для Харкова – стати європейським та глобальним містом, і на росію тут ніхто не чекав. Наразі професор продовжує робити значний внесок у розвиток науки та

освіти навіть у складних умовах воєнного часу. Його робота поєднує дослідницькі проекти в галузі радіоелектронних систем і викладання, що надихає студентів і відкриває нові можливості для української науки.

– Пане Сергію, три роки Великої війни... Як ви адаптували свою діяльність до складних умов? Чи виникли нові виклики або можливості?

– Адаптація наукової та викладацької діяльності до умов війни стала справжнім викликом, але також відкрила нові можливості для розвитку. Університет був змушений швидко переходити на дистанційне навчання та впроваджувати нові технології, щоб підтримувати навчальний процес. У зв'язку з цим довелося освоювати нові онлайн-платформи та інструменти для проведення лекцій, практичних і

НАУКА

лабораторних робіт, зокрема, Zoom, Moodle, Google Meet, Google Classroom, різні месенджери для спілкування – це ті застосунки, які доводиться тепер активно використовувати у своїй професійній діяльності.

– Що, на вашу думку, має змінитися у ставленні до науки в Україні, щоб підтримати науковців в умовах війни та після неї?

– Важливість науки як фундаменту для розвитку будь-якого суспільства важко переоцінити, особливо в умовах війни та після неї. Війна потребує значних ресурсів, але важливо не скорочувати фінансування науки, зокрема, університетської. Необхідно забезпечити стабільне й достатнє фінансування для наукових досліджень, що сприятиме розвитку критичних технологій та інновацій. При цьому для ефективності університетської науки, підтримки науковців, на мою думку, має бути збільшена частка довгострокового базового фінансування порівняно з короткостроковим грантовим фінансуванням. Також поряд з прикладними науковими дослідженнями, які зараз у пріоритеті, оскільки їх результати можуть бути швидко впроваджені в різні галузі промисловості, оборонну сферу, важливим є також фінансування фундаментальних досліджень, що мають надзвичайно важливе значення для довгострокового наукового та технологічного розвитку. Вони забезпечують знання та інновації, які формують основу для майбутніх прикладних досліджень і розробок.

Важливою є підтримка молодих науковців, це можуть бути стипендії, гранти, можливості для міжнародних стажувань та інші програми підтримки для молодих дослідників, які дозволять їм залишитися в науці та розвивати свої навички й надалі зробити значний внесок у відбудову країни.

Для проведення якісних досліджень критично важливим є забезпечення науковців сучасною лабораторною інфраструктурою та доступом до

новітнього обладнання. Це може бути як оновлення наявних лабораторій, так і створення нових дослідницьких центрів. Стимулювання міжнародної наукової співпраці з боку держави, зокрема, через укладання міжурядових угод, створення спільних дослідницьких програм і надання підтримки для участі в міжнародних проєктах, конференціях і стажуваннях допоможе інтеграції українських науковців у глобальну наукову спільноту, обміну досвідом та ресурсами, а також залученню міжнародного фінансування.

Запровадження податкових пільг та інших стимулів для бізнесу, який інвестує в наукові дослідження та розробки сприятиме розвитку інновацій та залученню приватних інвестицій у науку.

– Як ви поєднуєте викладацьку діяльність із науковими дослідженнями? Що надихає вас у роботі зі студентами?

– Моя викладацька робота в університеті тісно пов'язана з науковою діяльністю. Працюючи на посаді професора за основним місцем роботи, я є керівником та виконавцем науково-дослідних робіт, які спрямовані на розв'язання задач, пов'язаних з розробкою та створенням випромінювальних структур, антен і антенних решіток сучасних радіоелектронних систем різного призначення. Отримані результати наукових досліджень знаходять впровадження в навчальному процесі в дисциплінах, які я викладаю. Це дозволяє студентам бути в курсі новітніх тенденцій та стимулює їхній інтерес до дослідницької роботи. У роботі зі студентами найбільше надихає зацікавленість студентів у навчанні та дослідженнях. Це виявляється в їхніх питаннях, прагненні до знань та бажанні набути практичні навички. Зацікавленість студентів мотивує шукати нові підходи до викладання, постійно оновлювати матеріали й ділитися своїм досвідом. Зрештою, коли бачиш, як колишні студенти досягають значних успіхів у кар'єрі, стають фахівцями своєї справи чи науковцями, це надає глибоке

задоволення від своєї праці та впевненість у важливості викладання та навчання.

– Який досвід за минулий рік став для вас найбільш знаковим як у професійному, так і в особистому плані?

– Навпевно, найбільш знаковим було призначення мене відповідальним в університеті за підготовку матеріалів для проведення державної атестації університету за «Природничо-математичним» науковим напрямом. З одного боку, це висока оцінка професійних досягнень з боку керівництва університету, а з іншого – велика відповідальність.

– Як оцінюєте свої здобутки за цей рік, враховуючи виклики воєнного часу?

– У цілому оцінюю позитивно, вдалося завершити роботу над монографією “Vibrator and Slot Antenna Arrays for Modern Applications” та зі співавторами опублікувати її у провідному міжнародному видавництві “Springer”, отримати разом зі своїми колегами низку наукових результатів та технічних рішень для систем зв'язку, локації, радіоелектронної розвідки та РЕБ, що є внеском в розвиток оборонної сфери.

– Що для вас означає отримання почесної грамоти Харківської обласної військової адміністрації?

– Отримання почесної грамоти Харківської обласної військової адміністрації для мене означає визнання моєї роботи та зусиль. Це показує, що моя праця у сфері науки та освіти важлива й корисна для нашої спільноти, особливо в такий складний час. Ця грамота надихає мене продовжувати працювати та робити свій внесок у розвиток науки та освіти. Вона символізує не лише мої особисті досягнення, але й колективні зусилля всієї команди, з якою я працюю. Для мене це велика честь і мотивація до подальших звершень.

Софія ШУЛЬГА, студентка.

НАУКОВІ ДИСКУСІЇ

ГОДИННИК СУДНОГО ДНЯ ПЕРЕВЕДЕНО БЛИЖЧЕ ДО ЯДЕРНОЇ КАТАСТРОФИ: ДО ЧОГО ТУТ УКРАЇНА

28 січня годинник судного дня було переведено ще на одну секунду ближче до 12:00, тобто до ядерної катастрофи. Як пише Reuters, годинник тепер показує 23:58:31 – за 89 секунд до опівночі, яка символізує настання апокаліпсису. Ніколи раніше час не був настільки пізнім. Порівняно з попередньою позначкою додалася одна секунда.

Каразінські науковці занепокоєні екзистенційною скрутою, в якій опинився світ та завдяки науковим дискусіям шукають шляхи вирішення проблеми.

Член-кореспондент НАН України Ігор Гірка, заслужений діяч науки і техніки України, Віце-Президент Українського фізичного товариства, професор ННІ «Фізико-технічний факультет» прокоментував загрози, небезпеки, ймовірність ядерної війни...

– Пане Ігорю, серед причин переведення годинника називають і війну РФ проти України, наскільки людство наблизилося до самознищення?

– Я не маю доступу до секретної інформації з планів розгортання та застосування ядерної зброї. А якби мав, то все одно не мав би права виказувати секрети. Більше того, я не знаю, якою мірою мають такий доступ колеги з журналу «Bulletin of the Atomic Scientists», які позавчора пересунули отой символічний годинник ще на секунду ближче до ядерної катастрофи. Разом із тим я закінчив і очолював майже 18 років фізико-технічний факультет Харківського університету. Наші випускники працювали та працюють у ядерній галузі, передовсім, у науці. Зрозуміло, що протягом 75 років існування факультету багато випускників потрапило на закриті підприємства, до так званих скриньок колишнього Радянського Союзу. Далеко не про всіх ми знаємо. Найвідоміший серед них, мабуть, академік Олександр Іванович Павловський, лауреат двох Державних

премії, Заслужений діяч науки і техніки. В так званому Арзамасі-16 під керівництвом А. Сахарова та Ю.Харитона він працював над створенням термоядерної зброї.

Як на мене, ця інформація про наближення судного дня не пов'язана напряму з війною росії проти України, колеги виходять із ситуації в світі, розглядають і ядерні

ризиків, і зміни клімату, і біологічні загрози, і навіть розвиток штучного інтелекту. Але ядерна загроза тут, безсумнівно, на першому місці.

Для того, аби оцінити цей крок (наближення ядерної катастрофи), треба розуміти, про які загрози йдеться. В Україні багато хто ще пам'ятає

НАУКОВІ ДИСКУСІЇ

наслідки Чорнобильської аварії. Хоча й тут на пам'ять спадають спогади колеги, який брав участь у ліквідації наслідків аварії в 1986 році. Він, зокрема, розповідав про бійця свого підрозділу, який після всіх належних інструктажів і попереджень про небезпеку позасмагав на даху бронетранспортера і загинув від променевого ураження. Тобто, людина послухала попередження чи пропустила їх повз вуха і загинула ні за ципову душу. А для значної частини людства поза Японією та Україною ядерна загроза – це і поготів є в кращому випадку лише однією зі сторінок у шкільному підручнику, про яку давно вже забуто. Я думаю, це є основна мета заходу колег із цим годинником, а саме: привернути увагу свідомого людства до цієї проблеми. Привернути увагу тих, хто приймає рішення, можновладців, які зазвичай не мають фізичної освіти та не усвідомлюють трагізм ситуації.

– Чи така вже й страшна ця загроза?

– Я б сказав, що дуже страшна. Я кажу про те, що мені ближче. Я кажу про Україну. Хоча війни точаться і в Ізраїлі, і в Судані, напружено на кордоні двох Кореї, у Тайвані... 23 лютого 2022 року ввечері я жодним чином не вірив, що північний сусід почне активні воєнні дії проти нас. Війна здавалася неможливою попри добру мою обізнаність про численні злочини москви проти українського народу. Невже в росії забули про страшні жертви неядерної 2 світової війни? Як бачимо, ці уроки не вивчені, можливо, через те, що росію досі не визнано винною у розв'язанні другої світової.

– Чи може кремль застосувати ядерну зброю?

– На жаль, мені невідомі запобіжники. Звідти вже не раз лунали такі погрози. У цій війні ми вже не раз були свідками страшних воєнних злочинів з боку російського війська. Те, що внаслідок застосування ядерної зброї можуть постраждати і громадяни російської федерації, я переконаний, нікого в кремлі не хвилює. Я ще не забув, як російські вояки копали в рудому лісі поблизу Чорнобильської АЕС, порушуючи

елементарні норми радіаційної безпеки, накликаючи біду на самих себе в першу чергу. Або ось уже роками триває окупація Запорізької АЕС.

– Яка основна реакція світового товариства?

– Воно висловлює занепокоєння. російські військові стріляли по об'єктах Запорізької АЕС – і яка реакція МАГАТЕ – глибоке занепокоєння. Добре відомо, що станція відрізана від зовнішнього живлення електрикою, працює на дизель-генераторах. А що як пальне закінчиться, що є цілком реальним?

Ось нам і ті 89 секунд до судного дня. До речі, якими б не були мотиви тих, хто сьогодні працює в Енергодарі, ми всі маємо бути їм вояччі за забезпечення безаварійної роботи станції за умов окупації.

– Чи мають сенс нові домовленості та гарантії в майбутньому?

– Нагадаю, Україна є єдиною країною в світі, яка добровільно відмовилася від

ядерної зброї. Відмовилася в обмін на якісь гарантії нашого суверенітету. Сьогодні кажуть, що Будапештський меморандум не має юридичної сили. Але ж юридичної сили не мають і всі ті угоди про дружбу між Україною та росією. Які б не були слова, підписи, печатки... на тих паперах, росія почала війну на знищення України, ще й російські військові злочинці хизуються своїми злочинами.

– А чи є в Україні фахівці, які розуміють проблему на рівних із тими, хто перевів годинник ще на одну секунду до судного дня?

– Поки що є, але реформи освіти, і ті, що відбулися після здобуття незалежності, і плановані, не передбачають найменшої уваги держави до фізики в цілому, не кажучи вже про ядерну. Катастрофічне зниження наборів на ядерну енергетику, фізику (і не забуваймо про шкільних учителів фізики) в університетах України традиційно викликає занепокоєння Міністерства освіти або глибоке занепокоєння – не більше того.

Ліна ТИМАРСЬКА.

ПИШАЄМОСЯ!

ПЕРШОКУРСНИК ФІЗИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ КАРАЗІНСЬКОГО, НЕОДНОРАЗОВИЙ ПЕРЕМОЖЕЦЬ МІЖНАРОДНИХ ТУРНІРІВ З ФІЗИКИ АНТОН БУХТАТИЙ РОЗПОВІВ ПРО НАТХНЕННЯ, ДОСЯГНЕННЯ ТА СПОРТ

Каразінський університет завжди був осередком талановитої, завзятої та розумної молоді з усієї країни. Ми хочемо підтримувати майбутніх зірок та надихати на подальші академічні досягнення, тому знайомимо наших читачів з Антоном Бухтагим, який є приводом для гордості фізичного факультету. Уже на першому курсі його досягнення пророкують велике науково-дослідне та спортивне майбутнє: переможець у складі команди та в особистому заліку на міжнародних турнірах юних фізиків та олімпіадах, багаторазовий призер кубку Європи, чемпіон України та учасник нашої збірної з підводного плавання.

– Коли вперше зацікавився фізикою?

– Інтерес прийшов одразу, як тільки вона з'явилася у нас в 7 класі. Я хотів вивчати

матеріал наперед, тому почав читати підручник, але мені це багато не дало. Справа змінилася, коли я почав навчатися в Захара Олександровича Майзеліса при підготовці команди нашого ліцею «Імпульс» до турніру. Усе почалося зі звичайної цікавості, а далі діло пішло. На першу олімпіаду я потратив уже в 7 класі.

– Що найбільше подобається у фізиці?

– Визначеність, конкретність і сталість цієї науки. Мені подобається, що фізика описує світ, і чим більше ти вивчаєш її, тим більше розумієш, як усе працює. Це мотивує мене займатися далі, бо я отримую задоволення, коли розбираюся зі складною темою або процесом. Хочу й далі продовжувати навчання та заглиблюватися в цю науку.

– Ти неодноразово відвідував міжнародні турніри: Угорщина, Грузія, Румунія. Яка поїздка запам'яталася найбільше?

– Для мене все розпочалося в 9 класі, з міжнародного турніру юних фізиків у Румунії. На той момент повномасштабна війна тільки розпочалась, тому не було можливості провести всеукраїнський турнір із відбором. Було вирішено, що поїде наша команда, як торішні переможці. Найбільше мені сподобалася поїздка в Пакистан! Для мене це була дуже екзотична країна, і хоча ми були в туристичному місті й не мали можливості повністю поринути в культуру, нам було дуже цікаво. Спочатку трохи нервували, одна дівчина взагалі збиралася не виходити

ПИШАЄМОСЯ!

з готельного номера, але все обійшлося. Ми не встигли на загальну екскурсію, тому гуляли самостійно. Місто було спокійним і туристичним, тим паче нас завжди супроводжували.

– Перед якими труднощами поставала ваша команда?

– Для нас трохи важкими виявилися візові питання. Один із наших керівників команди не зміг поїхати, бо застряв у аеропорту в Пакистані – йому не встигли оформити візу. Однак це не завадило команді впертися. А на самому турнірі найважче – це тримати себе в руках та підтримувати власний моральний стан. Не можна піддаватися хвилюванню. Іноді можеш знайти помилку за 10 хвилин до початку турніру, коли вже нічого не можна змінити. Але треба загальмувати, заспокоїтися та бути готовим зробити свою доповідь.

– Чому обрав для вступу саме Каразінський?

– Це була моя мета ще з моменту, коли я вперше писав олімпіаду в його стінах. Для мене це був шок, коли я сидів на одному з останніх поверхів та бачив Харків із висоти. Це було неймовірно. Тоді я й подумав, що якщо й далі планую займатися фізикою, то хочу пов'язати своє життя з Каразінським. Ну і, очевидно, на мене вплинув Захар Олександрович. Паралельно я ще навчаюся в Кракові, за такою ж спеціальністю.

– Чим відрізняється українська програма навчання від польської?

– Тим, що наша дуже вперед йде. На щастя, у мене немає відчуття, що вчу одне й те саме, тому що в Україні я вперше бачу матеріал, знайомлюсь із ним, освоюю тему, а потім закріплюю знання в польському університеті. Мені не дуже важко все це поєднати, адже фах один і той самий.

– Антоне, ти багаторазовий призер кубку Європи з підводного плавання. Як почалася твоя історія зі спортом?

– Як і з наукою – почалася з батьків. Мене віддали до секції, щоб я плавав для здоров'я, але це переросло в серйозне захоплення. Дякую моєму першому тренеру, який дав базу та певний рівень, завдяки якому пізніше мене помітив інший тренер, і я почав займатися професійно.

– Чим найбільше пишаєшся зі своїх досягнень?

– Першим місцем на Міжнародному турнірі юних фізиків та місцем у складі збірної України з підводного плавання.

– Яким правилом керуєшся в житті?

– Вірю, що все, чого ти прагнеш, можна досягти, якщо докласти значних зусиль! Протягом кількох років я хочу отримати звання майстра спорту та розпочати свою наукову працю. У мене був великий досвід із МАН, турнірами, а тепер хочеться написати власне дослідження, що опублікують.

Меланія РИБАЛКО.

СТИПЕНДІЯ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

СТИПЕНДІЄЮ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ НАГОРОДЖЕНО СТУДЕНТКУ ПЕРШОГО КУРСУ ЕКОНОМІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ ДІАНУ БЕЗХУТРУ – ЛАУРЕАТКУ КОНКУРСУ «МОЛОДА ЛЮДИНА РОКУ» ТА ПЕРЕМОЖНИЦЮ МАН ІЗ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нещодавно в Харкові відбулася церемонія нагородження талановитих школярів, студентів і молодих науковців, яким призначено стипендію Президента України. Однією з них є Діана Безхутра – смілива, небайдужа та розумна першокурсниця Каразінського, переможниця МАН та лауреатка конкурсу «Молода людина року» у номінації «Громадська діяльність». «Мій найбільший моральний орієнтир – бути чесною сама з собою. Ця чесність дозволяє ухвалювати рішення, які відповідають моїм істинним цінностям, а не тим, які диктує суспільство», – говорить Діана.

– Розкажи про свої емоції від отримання стипендії Президента України.

– *Моя перша реакція – це шок. Я розуміла, що президентську стипендію отримують тільки ті учні, які посядуть перше місце на Всеукраїнському етапі МАН. Ми з моїм керівником сиділи на прямому ефірі від Малої академії наук та чекали оголошення результатів. У той момент мені здавалося, що час дуже довго тягнувся, перед моєю секцією було ще купа інших. Потім уже настала моя черга. Серце калатало з неймовірною швидкістю, а коли побачила на екрані своє ім'я, на мене нахлинула купа емоцій: шок, радість, ще не повне розуміння того, що зі мною взагалі відбулось, а потім сльози щастя від результату, який я досягла завдяки своїм старанням і допомозі наставників.*

– Що тобі запам'яталося найбільше з харківської церемонії нагородження?

– *Було дуже нервово, оскільки це мій перший вихід на сцену з такою великою кількістю людей у залі, можна сказати, молодою науковою елітою Харкова, адже було багато запрошених гостей, зокрема*

наш мер. Але коли вже стоїш на сцені й тобі вручають подяку, то розумієш, наскільки значний та тернистий шлях довелося пройти. Також з'являється розуміння, що вдалося зробити вагомий внесок у науку, який стане корисним у майбутньому.

– Розкажи про свою наукову роботу. Яка була тема дослідження та чому саме вона?

– *Наукову роботу я писала із зарубіжної літератури, тема мого дослідження: «Тема смерті в міфопоетиці роману "Відчуття закінчення" Дж. Барнза». Наукову роботу я писала вже вдруге: у 2023 році в роботі МАН я досліджувала ідейно-фабульну функціоналіку гастрономічних образів у постмодерністському сюжеті «Англії, Англії» Дж. Барнза. Після захисту роботи я продовжила знайомство з творчістю цього письменника та науковими джерелами щодо неї. Серед них*

СТИПЕНДІЯ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

я звернула увагу на тезу одного науковця, що головним предметом тяжіння та художнього осмислення у Дж. Барнза є смерть. Це резонувало з думками та почуттями, якими насичена моя дійсність як і всієї країни, що живе у війні, і смерть щохвилини нагадує про себе. Я вирішила з'ясувати, як людство справлялося з думками про смерть і зі своїми переживаннями щодо неї протягом свого існування, які вироблені психологічні та ідейні механізми захисту, щоб примирити себе з думками про смерть. І ці механізми я виявила в міфологічній свідомості на найдавнішому етапі спілкування людини зі світом. Тому взялася досліджувати роман Дж. Барнза, що прямо говорить про смерть, навіть своєю назвою. Саме з цієї основи – міфологічної картини світу.

Свою роботою хотіла допомогти людям, які зараз багато розмірковують про життя і смерть, долати психологічні проблеми, викликані цією жахливою війною, продовжувати жити, не лякаючись смерті, а осмислюючи її, – це те, чого навчає нас творчість Дж. Барнза. Дуже вдячна Краснящих Андрію Петровичу, доценту кафедри історії

зарубіжної літератури та класичної філології Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна та Шелест Людмилі Юрївні, учителью англійської мови комунального закладу «Харківський ліцей № 18 Харківської міської ради», за їхні професійні рекомендації та поради, конструктивну критику, мотивацію та підтримку.

– Ти захоплюєшся зарубіжною літературою, але вибір зупинився саме на каразінському економічному факультеті. Як так трапилося?

– Мріяла навчатися в Каразінському, оскільки він заохочує креативність і проактивність, цінує винахідників і дослідників, надає можливість молоді реалізувати їхні ідеї. Поле моїх інтересів безкрає, але своє життя я хотіла пов'язати з бізнес-економікою, оскільки вона охоплює фінанси, управління, маркетинг, підприємництво, що дає змогу працювати в різних галузях. Також мрію про власний бізнес, і під час свого освітнього шляху хочу зрозуміти, як правильно почати свою справу, як обрати правильну сферу підприємництва, що буде

актуальною й потрібною суспільству.

– Окрім згаданого, чого очікуєш від наступних чотирьох років та які плани перед собою ставиш?

– Наступні чотири роки навчання в Каразінському змогли б урізноманітнити моє життя в різні способи, як-от: спілкування з досвідченими викладачами, написання наукових робіт з важливих фахових тем, здобуття необхідних практичних та теоретичних знань і участь у діяльності поза межами університету, адже студентська активність має для мене велике значення.

– Яка твоя мрія та головна мета?

– Наразі, як і в кожного українця, моя мрія, щоб ми жили у вільній та мирній країні. Якщо говорити про особисте, то це створити власний бізнес або стартап, який буде приносити не тільки прибуток, але й матиме користь для суспільства. Моя мета – це вдалий баланс між професійною діяльністю та особистим життям.

Меланія РИБАЛКО.

ЕКСКЛЮЗИВНЕ ІНТЕРВ'Ю

«ПІДТРИМУЄМО ТА ЗАВЖДИ НА ЗВ'ЯЗКУ! НЕЗАЛЕЖНО ВІД ТОГО, ДЕ ПЕРЕБУВАЮТЬ КАРАЗІНЦІ: У БЕРЛІНІ, ПРАЗІ, ЛЬВОВІ ЧИ ХАРКОВІ», – ЗАВІДУВАЧ КАФЕДРИ ТЕОРІЇ КУЛЬТУРИ І ФІЛОСОФІЇ НАУКИ ФІЛОСОФСЬКОГО ФАКУЛЬТЕТУ, ПРОФЕСОР ДМИТРО ПЕТРЕНКО ПРО КРЕАТИВНИХ СТУДЕНТІВ, ВИКЛАДАЧІВ ТА НОВІ ГОРИЗОНТИ ОСВІТИ

Завідувач кафедри теорії культури і філософії науки філософського факультету, доктор філософських наук, професор Дмитро Петренко – гарант освітньої програми «Культурологія» розповів, як в умовах війни кафедра не тільки долає виклики, а й створює можливості для розвитку, об'єднання та творчого зростання, про унікальні програми, міжнародні проєкти та нові формати навчання.

– Пане Дмитре, що вас найбільше надихає в роботі?

– Надихають студенти. На спеціальність «Культурологія» приходять надзвичайно креативна молодь. Це той випадок, коли робота з кожним курсом – це зустріч із зацікавленою аудиторією, талановитими й дуже творчими студентами. Моє завдання і як викладача, і як завідувача кафедри – усіляко підтримувати цю зацікавленість і через введення нових дисциплін, і через залучення до навчального процесу кращих фахівців у сфері культурології. Взагалі наша кафедра теорії культури і філософії науки є міждисциплінарною. Ми, окрім підготовки фахівців на освітніх програмах спеціальності «Культурологія», забезпечуємо викладання дисциплін з культурології, мистецтвознавства і філософії на 12 факультетах. Дуже приємно бачити цікавість до наших дисциплін з боку студентів інших спеціальностей. На міжфакультетській дисципліні наших викладачів щороку записується до 100 студентів різних напрямів і спеціальностей.

– Які труднощі з'явилися перед кафедрою в умовах війни? Як вдалося

подолати ці виклики?

– Війна стала викликом для освітнього процесу, адже переведення освіти в дистанційний формат, перебування багатьох студентів в інших регіонах України та закордоном суттєво вплинуло на організацію навчання. Але ми з усіма викликами впоралися. Завдяки сучасним комунікаціям, цифровим платформам і мережам заняття проводимо і студенти можуть отримувати багато додаткової інформації з дисциплін. До того ж мені видається, що така цифровізація навчання децю зняла дистанцію, що зробило спілкування більш інтенсивним і відкриває багато можливостей для індивідуальної роботи зі студентами.

З 2022 року завдяки підтримці керівництва університету й факультету знайшли можливості частково запровадити аудиторне навчання для студентів, які перебувають у Німеччині. У Мюнхені існує хаб Каразінського на базі Культурного центру Gorod, у якому студенти-культурологи можуть навчатися аудиторно. Один тиждень на місяць студенти освітньої програми «Візуальне мистецтво і менеджмент культурних проєктів» приїжджають з різних куточків Німеччини в Культурний центр у Мюнхені та займаються з викладачами Каразінського університету. Навчання на цій освітній програмі передбачає активне відвідування мюнхенських галерей і музеїв. У нас налагодилася чудова співпраця з Мюнхенською пінаотекою, гліптотекою, музеями культур різних епох. Завдяки цьому проєкту студенти змогли відчутти радість студентського життя, адже важливо не тільки навчання, але й живе спілкування, створення колективних

науково-дослідних і творчих проєктів.

– Розкажіть, чим живе факультет, де навчаються студенти-культурологи. Які досягнення мають студенти? Що порадите для того, щоб поєднувати роботу та навчання?

– Ми готуємо студентів за двома освітніми програмами спеціальності «Культурологія»: власне «Культурологія» і «Візуальне мистецтво та менеджмент культурних проєктів». На програмах представлений спектр надзвичайно цікавих курсів: від стародавніх культур (єгипетської, грецької, римської) до актуальних напрямів і тенденцій культури XXI століття. На програмі «Культурологія» більше курсів, які формують загальне розуміння світової культури. Наприклад, курси з вивчення культури Японії чи культури Мезоамерики.

ЕКСКЛЮЗИВНЕ ІНТЕРВ'Ю

Важливим блоком є низка дисциплін з історії української культури. Студенти-культурологи повинні розуміти українську культуру в контексті європейської. Студенти програми «Культурологія» проходять науково-дослідну педагогічну практику. По завершенню навчання вони є фахівцями, які можуть проводити наукові дослідження й викладати. Студенти активно беруть участь в наукових заходах як регіональних та загальноукраїнських, так і міжнародних.

Друга програма «Візуальне мистецтво і менеджмент культурних проєктів» передбачає не тільки глибоке вивчення європейської культури з фокусом на візуальному мистецтві; вона також орієнтована на формування практичних навичок для організації та створення культурних проєктів. Тут важливими є вміння працювати з фінансуванням культурних проєктів, комунікаційні навички в професійному середовищі, розуміння специфіки артменеджменту в українському та європейському контексті. Запроваджена нами форма виробничої практики дозволяє сформувати ці навички. Ми вже багато років співпрацюємо з центром сучасного мистецтва ЄрміловЦентр, завдяки цій партнерській інституції студенти можуть безпосередньо зануритися в артсередовище й набути навички з культурного менеджменту. Випускники наших освітніх програм успішно працюють у різних сферах культури:

музеех, галереях, культурних центрах, державних установах і громадських організаціях культурницького спрямування. Ми усіляко підтримуємо професійний і творчий розвиток студентів. До речі, у цьому році команда нашого факультету виграла конкурс творчості студентів "Alma mater".

– Що можете сказати про атмосферу в колективі кафедри під час війни? Як зберігається командний дух і підтримка між колегами?

– Колектив кафедри надзвичайно дружній. З початком війни частина викладачів виїхала за межі Харкова, а інколи й за межі України. Але завдяки цифровим засобам комунікації дистанція не є перешкодою для спілкування. Колись канадський культуролог Маршалл Маклуен написав, що завдяки розвитку засобів масової комунікації світ перетворюється на глобальне село. Сьогодні не важливо, де ви зараз. Перебування викладачів в інших містах і країнах дало й певні можливості для кафедри: від залучення в міжнародні науково-дослідні проєкти до відкриття нових баз практики для

студентів. На кафедрі працюють фахівці різного профілю: культурологи, філософи, мистецтвознавці, фахівці з артменеджменту.

Багато викладачів мали стажування в європейських і американських освітніх й культурних установах, набули досвіду співпраці з західними освітніми та науковими інституціями. Зараз ці контакти отримують подальший розвиток через цікавість до України та бажання західних партнерів підтримати українську освіту в ці складні часи. Це робить наші програми насправді сучасними й повною мірою інтегрованими в актуальну європейську освіту. Звичайно, комунікація через Zoom або WhatsApp є все ж таки комунікацією на дистанції. На засіданнях кафедри мріємо про повноцінне «живе» спілкування з колегами, які перебувають за межами нашого міста. З викладачами, які в Харкові, регулярно зустрічаємося на спільних кафедральних і університетських заходах. Зокрема, дуже приємно разом відвідувати культурні події міста, до організації яких долучаються наші студенти або випускники.

РЕПОРТАЖ

ПОРЯД ІЗ СУЧАСНИМ МИНУЛЕ: ВІДКРИТТЯ ПAM'ЯТНИКА ХУДОЖНИКУ ГЕНРІХУ СЕМИРАДСЬКОМУ

До свята з 220-ї річниці з дня відкриття Каразінського університету, 29 січня, відкрито пам'ятник випускнику університету, видатному польському художнику – Генріху Семирадському, ім'ям якого названо художню галерею університету.

Участь у відкритті пам'ятника взяли ректор Тетяна Кагановська, Харківський міський голова Ігор Терехов, заступник начальника Харківської обласної військової адміністрації Євген Іванов, директор Польського інституту в Києві Ярослав Годун, митці Олександр Рідний та Анна Іванова.

Ловила себе на думці, що ця подія – це не лише вшанування митця, а й своєрідний акт непокори. Харків, що зазнав стільки руйнувань, сьогодні говорить мовою культури, а не лише мовою боротьби. Поруч зі мною студенти обговорювали творчість Семирадського, викладачі розповідали історії про його життя, згадують, як ще десятиліття тому вважали його ім'я недостатньо «українським». Але тепер тут стоїть пам'ятник – доказ того, що українська культура має глибоке коріння й невикорінну силу. Дивлячись

на постать художника, я думала про те, як мистецтво поєднує епохи, як воно долає кордони й навіть війну. Це був момент, коли минуле, сучасне й майбутнє зустрілися в одному просторі.

Довгоочікуваний проєкт, що пройшов випробування війною

За словами ректорки університету Тетяни Кагановської, ідея встановлення пам'ятника виникла ще до повномасштабного вторгнення, проте через війну її реалізацію довелося відкласти.

«Ми довго зважували, чи варто відкривати пам'ятник зараз, коли країна бореться за свою незалежність. Але сьогодні розуміємо: так, варто. Бо культура – це наша зброя, наш голос у світі, наша пам'ять і натхнення», – наголосила вона.

Генріх Семирадський народився на Харківщині, навчався в цьому ж університеті на природничому відділенні, проте справжнє покликання знайшов у мистецтві. Його роботи, зокрема монументальні полотна, увійшли до світової історії живопису,

а його ім'я тепер увічнене й у рідному Харкові.

Директорка культурно-просвітницького центру сучасного мистецтва «ЄрміловЦентр» Наталія Іванова підкреслила важливість культурної спадщини навіть у складні часи:

«Культура має значення в будь-який час, а вшанування пам'яті – це наш обов'язок незалежно від обставин. Навіть під час війни, а можливо, саме через неї, такі ініціативи стають ще важливішими, адже вони формують нашу ідентичність, нагадують про спадок, який маємо берегти, і про людей, що вплинули на наше сьогодні.»

Звісно, завжди знайдуться ті, хто ставить під сумнів подібні ініціативи, особливо з погляду фінансів. Але цей пам'ятник було створено ще до 2020 року, і протягом п'яти років він просто чекав свого часу. Його встановлення – це не про розтрати чи недоречність, а про справедливе втілення задуму, який мав відбутися незалежно від обставин. Культура та пам'ять – це основа, що тримає нас навіть у найтемніші часи.»

РЕПОРТАЖ

Скульптура як символ культурного діалогу

Автори пам'ятника – харківські скульптори Олександр Рідний та Анна Іванова. Їхня робота гармонійно вписалася в архітектурний ансамбль університету, підкреслюючи єдність науки та мистецтва. У цей же день у галереї імені Семирадського відкрили виставку їхніх інсталяцій «Майбутнє настало», що поєднує український фольклор із сучасним баченням майбутнього.

Олександр Рідний про роботу над пам'ятником:

«Створення цього пам'ятника не викликало особливих труднощів – процес пройшов досить легко й органічно. Це був період пандемії COVID-19, коли часу для роботи було значно більше, тож я мав змогу повністю зосередитися на проєкті.»

Основна ідея полягала в тому, щоб передати позитивні емоції глядачам. Я хотів показати Семирадського в молоді роки, коли він навчався в Харкові й ще не здобув світового визнання. Це дозволяє краще усвідомити його шлях від талановитого студента до великого митця.»

Захоплююся його творчістю. Хоча він пішов із життя доволі рано, його внесок у мистецтво є неоціненним. Це був справжній Майстер із великої літери.»

Цей пам'ятник – одна з моїх улюблених робіт».

Глядачі з цікавістю розглядали експозицію, а хтось навіть сперечався про сенси, закладені в мистецтво. **Андрій Гребінник, студент четвертого курсу історичного факультету:**

«Семирадський створював історичні полотна, а ми сьогодні створюємо історію. Кожен культурний жест, кожен новий витвір мистецтва – це наша відповідь на спроби стерти нас із мапи світу.»

Студентка другого курсу філологічного факультету Софія Тесло також розповіла про свої враження від події:

«Відчуваєш зв'язок поколінь, велич історії й водночас рух уперед. Але найбільше вражає не офіційність

моменту, а його душевність: гордість, натхнення, відчуття причетності до чогось великого, бо я ще співала гімн України.»

Мистецтво, що об'єднує епохи

Семирадський більшу частину життя провів за межами України, працював у Римі, але його коріння – тут, на Харківщині. І сьогодні, коли культура стає інструментом опору, його ім'я набуває ще більшого значення.

Відкриття пам'ятника – це не просто данина митцю, а ще один доказ того, що українське мистецтво живе, розвивається й залишається непохитним навіть перед найбільшими викликами.

Анастасія ОДИНЕЦЬ.

